

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. rugsėjo 5 d.
(OR. en)

12616/23

AGRI 482
AGRISTR 44
COH 62
SOC 583
EMPL 418
ENV 939

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija. ES kaimo vietovių ateities formavimas – <i>Pasikeitimas nuomonėmis</i>

Rengiantis 2023 m. rugsėjo 18 d. Tarybos (žemės ūkis ir žuvininkystė) posėdžiui, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės informacinis dokumentas pirmiau nurodyta tema, įskaitant klausimus, kuriais bus grindžiami ministrų debatai.

Informacinis dokumentas

(2023 09 04)

ES Tarybos debatai dėl ilgalaikės ES kaimo vietovių vizijos. *ES kaimo vietovių ateities formavimas*

Pasikeitimas nuomonėmis

Europos Sąjungos kaimo vietovės turi itin didelę reikšmę jos piliečių gerovei ir visuomenės funkcionavimui. Kaimo vietovėse gyvena 137 mln. žmonių, jos užima 83 % ES teritorijos. Jos yra labai svarbios siekiant ES tvarumo tikslų, nes joms tenka itin svarbus vaidmuo maisto gamybos ir tvaraus gamtos išteklių, nuo kurių priklauso visi europiečiai, valdymo, taip pat kultūros paveldo išsaugojimo srityse. Apskritai kaimo vietovės labai svariai prisideda prie ES bendros gerovės, atsparumo ir ekonominio pajėgumo.

Kaimo vietovės ES susiduria su specifiniais iššūkiais, įskaitant gyventojų senėjimą, gyventojų skaičiaus mažėjimą, lyčių nelygybę, ribotą junglumą, nepakankamai išvystytą infrastruktūrą, įvairių užimtumo galimybių trūkumą ir paslaugų prieinamumo bei galimybių jomis naudotis spragas. Tačiau šios vietovės taip pat yra aktyvios ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos dalyvės, suteikia galimybių gerinti kaimo gyventojų gyvenimo sąlygas ir stiprinti socialinę bei teritorinę sanglaudą.

2021 m. birželio mėn. Europos Komisija priėmė komunikatą „**Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.**“. Vizija grindžiama išsamiomis konsultacijomis, prognozavimo ir analizės darbais, apimančiais įvairias kaimo regionams svarbias temas. Šiame komunikate išdėstomi šioms vietovėms kylantys iššūkiai bei rūpimi klausimai ir atkreipiamas dėmesys į kai kurias daugiausia vilčių teikiančias galimybes, kuriomis jos gali pasinaudoti. Komunikate pateikiamas pasiūlymas dėl Kaimo pakto ir numatomas ES kaimo veiksmų plano, kuriuo siekiama remti bendrus kaimo bendruomenių tikslus ir siekius, įgyvendinimas, kurį užtikrintų Europos Komisija.

Šioje vizijoje pabrėžiama, kad siekiant įveikti šiuos iššūkius ir pasinaudoti galimybėmis reikia tinkamos politikos, kuria būtų remiamos tvarios kaimo vietovės. Jame siūloma galią suteikti kaimo bendruomenėms, gerinti galimybes naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, sudaryti palankesnes sąlygas inovacijoms, gerinti junglumą (tiek transporto, tiek skaitmeninės prieigos atžvilgiu), išsaugoti gamtos išteklius ir veikti klimato kaitos klausimais, skatinti ekologinio ūkininkavimo praktiką, didinti socialinį atsparumą ir įvairinti ekonominę veiklą, didinant MVI konkurencingumą ir pasinaudojant žaliosios ir socialinės ekonomikos potencialu.

Viena iš šių politikos priemonių yra naujoji BŽŪP, kuria prisidedama prie šios vizijos puoselėjant pažangų, atsparų ir diversifikuotą žemės ūkio sektorių, gerinant aplinkos apsaugą ir skatinant klimato srities veiksmus, taip pat stiprinant kaimo vietovių socialinę ir ekonominę struktūrą.

Tačiau kaimo vietovės yra labai įvairios, todėl būtinos tikslinės, konkrečioms vietoms pritaikytos ir integruotos plėtros strategijos ir sprendimai, kuriais būtų atsižvelgiama į konkrečius kiekvieno regiono poreikius ir pranašumus. Siekiant skatinti ir stiprinti socialinę ir teritorinę sanglaudą labai svarbu užtikrinti dalyvaujamąjį valdymą formuojant politiką ir priimant sprendimus, įtraukiant vietos subjektus ir pilietinės visuomenės organizacijas. Gebėjimų stiprinimas atokiose vietovėse yra itin svarbus norint suteikti galią kaimo bendruomenėms, todėl, atsižvelgiant į tai, reikėtų labai skatinti naudoti daugiapakopio valdymo metodus ir kurti partnerystes. Kalbant apie šią viziją, reikėtų pabrėžti vietos veiklos grupių ir bendruomenės inicijuotų vietos plėtros strategijų vaidmenį, taip pat kaimo ir miesto tarpusavio priklausomybės ir sąsajų svarbą bei mažų ir vidutinių miestų, kaip vietos plėtros ramsčių, vaidmenį.

Praktiškai **Kaimo pakto** tikslas – sutelkti įvairių lygmenų, įskaitant ES, nacionalinio, regioninio ir vietos lygmenis, subjektus, kad būtų imtasi veiksmų siekiant patenkinti kaimo vietovių, kuriose puoselėjama ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda, poreikius. Be to, **ES kaimo veiksmų plane** išvardyti kaimo vietovėms naudingi veiksmai, kurių, siekdama tvarios ir integruotos kaimo plėtros, Europos Komisija ėmėsi įgyvendindama atitinkamą politiką, remdamasi esamomis politikos kryptimis, tokiomis kaip bendra žemės ūkio politika (BŽŪP), sanglaudos politika ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, taip pat kitų sektorių (energetikos, švietimo, judumo ir kt.) politikos kryptimis.

Vizijoje taip pat pabrėžiama, kad svarbu stebėti ir peržiūrėti šio ES kaimo veiksmų plano įgyvendinimą, užtikrinti jo aktualumą ir nustatyti sritis, kuriose reikia didesnės paramos. Šiame kontekste 2022 m. pabaigoje Jungtiniame tyrimų centre (JRC) buvo įsteigtas kaimo vietovių stebėjimo centras, kurio paskirtis – centralizuoti ir analizuoti duomenis, pagrįsti politikos formavimą ir padėti įgyvendinti Kaimo veiksmų planą.

Atsižvelgiant į tai, Komunikate dėl ilgalaikės kaimo vietovių vizijos pabrėžiama, kad svarbu laikytis holistinio požiūrio į kaimo plėtrą, kuris apimtų ES lygmens, nacionalinę ir regioninę politiką bei veiksmus, įskaitant investicijas. Remiantis šiuo požiūriu turėtų būti įveikiami iššūkiai, skatinamos teisingos ekonominės ir socialinės sąlygos kaimo gyventojams, remiamas tvarus ūkininkavimas, kartu užtikrinant apsirūpinimo maistu saugumą, skatinama įvairinti ekonomiką ir diegti inovacijas kaimo ekonomikoje, taip pat išnaudojamos skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos teikiamos galimybės. Kad kaimo vietovės galėtų pasinaudoti skaitmeninėmis galimybėmis, labai svarbu užtikrinti galimybę naudotis stabiliu sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu, stiprinti skaitmeninius gebėjimus bei įgūdžius ir puoselėti kaimo skaitmeninėms inovacijoms palankią aplinką. Europos žaliasis kursas atveria didelių galimybių kaimo vietovėms, tačiau būtina užtikrinti, kad pertvarka būtų teisinga ir įtrauki, atsižvelgiant į konkrečią riziką, su kuria šios vietovės susiduria.

Šiuo atžvilgiu, Kaimo paktas ir jame numatyti tikslai bei įsipareigojimai (įskaitant tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmą) yra viena iš pagrindinių priemonių siekiant šiame komunikate nustatytų tikslų ir uždavinių.

Šiame kontekste verta paminėti, kad 2021 m. gruodžio mėn. buvo sukurta Kaimo pakto bendruomenė, prie kurios prisijungti ir toliau svarstyti ES kaimo pakto plėtojimo klausimą pakviestos visos ES institucijos, nacionalinės ir vietos valdžios institucijos, suinteresuotųjų subjektų organizacijos ir piliečiai iš 27 ES valstybių narių. 2022 m. birželio mėn. Briuselyje buvo surengta Kaimo pakto konferencija, kurioje aptartas Kaimo pakto turinys. Joje dalyvavo daugiau kaip 450 dalyvių, norinčių prisidėti siekiant bendrų ilgalaikės kaimo vietovių vizijos tikslų. Neseniai Europos Komisija įsteigė Kaimo pakto koordinavimo grupę – pagrindinį Kaimo pakto valdymo organą, kurį sudaro 30 Kaimo pakto bendruomenės atstovų. Pirmasis posėdis įvyko 2023 m. birželio 21 d. Briuselyje. Be to, įgyvendindama Kaimo veiksmų planą, Europos Komisija sukūrė **Kaimo pakto bendruomenės platformą**. Tai – internetinė priemonė, kurioje kaupiama visa su Kaimo paktu susijusi informacija ir ištekliai, naudingi kaimo bendruomenėms, kuriose mažėja gyventojų, jie sensta ir kurios susiduria su demografiniu nuosmikiu (kaimo atgaivinimo platforma).

Per pastaruosius dvejus metus įvyko nemažai politinių diskusijų, kurias, be kita ko, surengė Europos Parlamentas, Europos regionų komitetas ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas – jie priėmė savo pozicijas dėl šios ilgalaikės kaimo vietovių vizijos. Be to, 2021 m. rugsėjo mėn. Liublianoje pirmininkaujant Slovėnijai įvykusiame neformaliame AGRIFISH tarybos posėdyje Taryba aptarė komunikato, kuriuo nustatoma ši ilgalaikė kaimo vietovių vizija, turinį, posėdyje taip pat buvo surengti debatai dėl miesto ir kaimo vietovių dialogo stiprinimo.

Taigi praėjus dvejiems metams nuo tada, kai Europos Komisija priėmė ilgalaikę ES kaimo vietovių viziją, ir po pirmųjų BŽŪP ir kitos susijusios sanglaudos politikos taikymo metų, tikslinga apžvelgti esamą padėtį, turint galvoje pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria ES kaimo vietovės, ir joms atsiveriančias galimybes, taip pat atsižvelgiant į papildomus iššūkius, kurie kaimo vietovėms kyla dėl COVID ir karo Ukrainoje krizių, ir įvertinti šių teritorijų ateities perspektyvas.

Šiuo atžvilgiu pirmininkaujanti Ispanija siūlo, kad Taryba surengtų tikslinius debatus, kad iki Ispanijos pirmininkavimo pabaigos priimtų atitinkamas išvadas ir taip pateiktų tikslines strategines politines gaires dėl ES ilgalaikės kaimo vietovių vizijos, įvertintų tolesnę kryptį ir apibrėžtų galimus veiksmus, kurių reikia imtis ateityje, visų pirma valstybių narių ir instituciniu lygmenimis.

Šiuo tikslu taip pat bus labai naudingi gegužės mėn. Upsaloje (Švedija) įvykusios Kaimo pakto konferencijos rezultatai ir pirmininkaujančios Ispanijos ir Europos Komisijos organizuojamo aukšto lygio kaimo politikos forumo dėl *kaimo vietovių ateities formavimo*, įvyksiančio šio mėnesio pabaigoje Sigvensoje (Ispanija), rezultatai.

Tai papildytų 2023 m. viduryje Europos Komisijos atliktą veiksmų, įgyvendintų ir suplanuotų pagal kaimo vietovėms skirtas paramos sistemas, kurias 2021–2027 m. BŽŪP ir sanglaudos politikos programavimo laikotarpiu finansuoja ES ir valstybės narės, peržiūrą, prireikus išryškinant spragas.

Šis vertinimas bus įtrauktas į būsimą viešą ataskaitą, kurią Komisija paskelbs iki 2024 m. pirmojo ketvirčio ir kurioje bus pristatytas ES kaimo veiksmų plano įgyvendinimas – kartu su Tarybos išvadomis ja bus prisidėta prie naudingų tikslinio, veiksmingo ir efektyvaus vizijos įgyvendinimo ateityje veiksmų gairių parengimo.

Siekdama pakreipti ministrų debatus tinkama linkme ir suteikti jiems gaires, pirmininkaujanti Ispanija pateikia šiuos klausimus, kuriuos reikėtų aptarti būsimame rugsėjo mėn. AGRIFISH tarybos posėdyje:

1. *Kokie veiksmai ir priemonės, be kita ko, Europos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, jūsų nuomone, yra tinkamiausi siekiant bendrų ilgalaikės kaimo vietovių vizijos siekių ir strateginių tikslų?*
2. *Kaip būtų galima patobulinti dabartines kaimo vietovėms skirtas viešosios paramos sistemas, kad būtų užtikrintas jų koordinavimas, papildomumas ir tinkamas poveikis?*
